

Elajas

ELAJAS _____ kahes vaatuses
Monster

Autor **Duncan Macmillan**

Tõlkija **Mart-Matteus Kampus**

Lavastaja **Taago Tubin** (Rahvusteater Vanemuine)

Kunstnik **Pille Jänes**

Helilooja **Vootele Ruusmaa**

Valguskunstnik **Sander Põllu** (VAT teater)

Koreograaf **Maria Solei Järvet**

Osades:

Tom – **Risto Vaidla**

Dadek – **Erik Hermaküla**

Jane – **Laura Kukk**

Rita – **Tiina Tõnis**

Esietendus 13. septembril 2026 väikeses saalis.

Foto: Natasha Krstic-Howe

DUNCAN MACMILLAN

Duncan Macmillan (sündinud 1980) on inglise näitekirjanik ja lavastaja, kelle loomingut iseloomustab terav pilk kaasaegsele inimesele, oskus liikuda tõsiste teemade ja huumori vahel ning soov jätta publikule ruumi ise mõelda. Ta on kirjutanud näidendeid, olnud BBC telesarja stsenaarist ning dramatiseerinud kirjandusklassikat. Macmillani näidendeid on tõlgitud väga paljudesse keeltesse ning need on pälvinud tunnustusi nii Suurbritannias kui ka mujal.

Macmillani näidendites korduvad küsimused, millele pole lihtsaid vastuseid: kuidas elada koos sõltuvuse või depressiooniga, kas tänapäeva ebakindlas maailmas on õige lapsi saada või kes vastutab siis, kui noor inimene muutub vägivaldseks. „Kui mul oleks vastused, poleks ma kirjutanud näidendit sellest,” on Macmillan öelnud. See lause võtab hästi kokku tema autoripositsiooni: ta ei paku publikule valmis moraali, vaid sunnib vaatajat ebamugavate küsimustega ise silmitsi seisma.

Macmillani näidendite teemad on väga erinevad. Ta on kirjutanud keskkonnast, armastusest ja lapsevanemaks saamisega seotud kõhklustest („Lungs”, eesti keeles „Kopsud” – lavastatud Endla teatris 2016), sõltuvusest ja vaimsest

tervisest („People, Places and Things”, eesti keeles „Inimesed, kohad ja asjad” – lavastatud Tallinna Linnateatris 2016), depressioonist ja enesetapumõtetest („Every Brilliant Thing”, eesti keeles „Kõik ägedad asjad” – lavastatud Eesti Noorsooteatris 2022) ning paljudest teistest tänapäeva inimese jaoks keerulistest küsimustest. „Monster” („Elajas”) kuulub tema varasemate tööde hulka, tõi talle 2005. aastal Bruntwoodi näidendivõistlusel kaks auhinda ja jõudis lavale 2007. aastal Manchesteris Royal Exchange Theatre’is. Siiani teadaolevalt on „Elajas” tõlgitud rootsi, hispaania, rumeenia, tšehhi, prantsuse ja läti keelde.

„Elajas” on hea näide Macmillani huvist olukordade vastu, kus lihtsad hinnangud hakkavad kiiresti murenema. Macmillani jaoks ei ole vastuolulisus probleem, mida tingimata lahendada tuleb – vahel on just vastuolu see, millest teater kõige huvitavamalt rääkida saab. „Kõigis mu näidendites on mingi sisemine vastuolu, mida ma ei suuda lahendada,” on ta öelnud.

Charles Manson (1934–2017) oli Ameerika kurjategija ja kultusjuht, kes juhtis rühmitust nimega Manson Family. 1969. aastal mõrvasid tema järgijad Los Angelese piirkonnas üheksa inimest, sealhulgas lapseootel näitlejanna Sharon Tate Polanski. Manson ise ei osalenud üheski tapmises, kuid prokuratuuri hinnangul suunas ja mõjutas oma järgijaid kuritegusid toime panema. Tema ideoloogia keskmes oli apokalüptiline ja rassistlik maailmavaade, mida ta nimetas „Helter Skelteriks”. Nime võttis ta biitlite samanimelisest laulust. Manson tõlgendas laulu ekslikult kui salajast sõnumit, mis ennustas suurt rassilist konflikti.

1971. aastal mõisteti Manson süüdi esimese astme mõrvas ja talle määrati surmanuhtlus, mis muudeti hiljem eluaegseks vangistuseks. Manson suri 2017. aastal 83-aastaselt California vanglas.

Duncan Macmillan on Charles Mansonit tsiteerinud näitemängu tiitellehel:

„Teie tegite oma lapsed sellisteks, nagu nad on. [...] Need lapsed, kes tulevad teile nugaodega kallale – need on teie lapsed. Teie õpetasite neid. Mina ei õpetanud neid. Mina vaid aitasin neil jalule tõusta. [...] Te võite mind süüdistada, aga mina olen kõigest see, mis elab igaühes teis. Ma olen teie süsteemi laps. [...] Ma olen ainult see, kelleks te mu tegite. Ma olen teie peegeldus.”

Anders Behring Breivik (sündinud 1979) on Norra paremäärmuslane ja terrorist, kes korraldas 22. juulil 2011 Norras kaks terrorirünnakut. Oslo valitsuskvartalis toimunud pommiplahvatuses hukkus 8 inimest ning Utøya saarel tappis ta 69 inimest (neist 32 olid alaealised). Kokku hukkus rünnakutes 77 inimest.

Breiviki motiivid olid seotud äärmusliku immigratsiooni- ja islamivastase ideoloogiaga ning ta pidas rünnakute sihtmärgiks muu hulgas Norra Tööparteid ja selle noorteorganisatsiooni AUF-i.

2012. aastal tunnistas Oslo kohus ta süüdivaks ja karistas teda 21-aastase ennetava vangistusega, mida saab tema ohtlikkuse korral pikendada. 2024. aastal lükati tagasi tema taotlus ennetähtaegseks vabastamiseks, kuna kohus leidis, et ta kujutab ühiskonnale jätkuvalt ohtu.

IShowSpeed, pärisnimega Darren Jason Watkins Jr., on USA juutuuber, striimer ja muusik, kes sündis 21. jaanuaril 2005 Cincinnati.

Tal on YouTube’is üle 60 miljoni tellija, mis teeb temast ühe maailma suurima YouTube’i-sisulooja. Lisaks YouTube’ile on tal eri platvormidel kokku hinnanguliselt üle 150 miljoni jälgija. IShowSpeedi kuvand on teadlikult agressiivne ja kaootiline – karjumine, ähvardava ja tihtipeale seksuaalse alatooniga reaktsioonid, füüsiline impulsiivsus ning konfliktid on osa tema meelelahutuslikust personast. IShowSpeed külastas Eestit 15. juulil 2025 oma Euroopa tuuri raames ja kohtus muuhulgas peaminister Kristen Michaliga. Fännidega kohtumisel Noblessneris kogunesid noored ujuvkai peale nii massiliselt, et kai purunes ja mitu inimest kukkus vette. Õnneks keegi tõsiselt viga ei saanud. Visit Estonia/EIS kulutas tema Tallinna-visiidile umbes 30 000 eurot.

NOORED JA VÄGIVALD: noppeid Eesti ajakirjandusest

Millal saab noorest, kes soovib põldude vahel autoga sõitmist harjutada, kurjategija, kes põhjustab joobes juhtimisega inimese surma? Millal muutub laps, kes näeb kodus alkoholi ja narkootikumide tarvitamist, ise sõltlaseks? Ja millal muutub noor, kes otsib oma kohta ja tunnustust, mõrvariks? Need küsimused ei puuduta ainult neid, kes kuritegusid toime panevad, vaid ka meid kõiki, kes nende eksimistele pinnase loovad või silma kinni pigistavad.

/---/

Sotsiaalmeedias levivad vägivaldsed videod ja grupid, mis muudavad julmuse argipäeva osaks noorte maailmast. Ent see on vaid jäämäe tipp. Tõeline probleem peitub küsimuses, miks tunnevad mõned noored, et vägivallast saab nende ainus võimalus kuhugi kuuluda, olla nähtav ja kogeda kontrolli. Sageli peituvad selle taga täitmata psühholoogilised baasvajadused – soov tunda kuuluvust, tähendust ja usaldust.

Allikas: Kristel Floren-Anslan „Kas kurjategijal on veel võimalus muutuda?“. Tartu Postimees 25.02.2026.

Kas poisid on aru saanud, millega nad hakkama said? Kas nad on kahetsust näidanud?

Põhja prefektuuri isikuvastaste kuritegude talituse juht Hisko Vares: „Aus vastus on, et ei. Need noored ei ole mitte millestki aru saanud ja mul on tunne, et nad ei saagi millestki aru saada, sest nad ei saa aru isegi sellest, mida nad tegid.“

Allikas: Alexandra Saarniit „Raasikul julmas tapmises kahtlustatava noore ema: meie poeg on süütu“. Postimees 12.11.2025

Inimeseks arenemisel on kõige olulisem pere ja kodu, kus õpitakse emotsioone ja käitumist mõistma ning juhtima ja konflikte lahendama. Vägivallariski võivad suurendada vägivaldne, ebastabiilne, emotsionaalselt kauge ja hoolimatu keskkond, aga ka ebajärjekindel kasvatamine ja vähene järelevalve. Riskiteguriteks võivad olla ka pere lagunemine, vanemate haigused või alkoholi ja narkootikumide tarvitamine. Sellise soojuse ja austusega, mida inimene kogeb enda suhtes kodus, suhestub ta ka teiste inimestega.

Kas internet, videomängud või sotsiaalmeedia mõjutavad vägivaldsete tegude sooritamist? Vägivallamängude ja -tegude vahel ei ole ühest põhjuslikku seost, kuid kaudselt need mõjutavad, sest normaliseerivad agressiivset suhtlusviisi ja võimendavad distantseerumist reaalsusest. Vägivalla filmimine on aga selgitatav sellega, et igapäevaelu dokumenteerimine ja jagamine sotsiaalmeedias on muutunud elu osaks. Tugevad, intensiivselt tähelepanu haaravad sõnumid on pigem norm kui kohatu, ja inimesed pingutavad selle nimel. Noored teevad kõike seda, mida nende arvates on tähelepanu ja populaarsuse saamiseks vaja, ilma et nad selle sisu või tagajärgi piisavalt mõtestaks. Kaamera loob ka toimuvaga psühholoogilise distantssi, mille tõttu on teo lubamatuse suhtes veelgi raskem kriitiline olla.

Allikas: Liisa Ehamaa, Anu Viita-Neuhaus „Teismelised käivitasid Eestis mõrvalaine: „Venna majas oleks olnud nagu sada deemonit“. Postimees 19.03.2026

Video, kuidas venelane lõikab maha ukrainlase pea. Lühiklipp, kuidas ISIS tõmbab noaga kellegi kõri läbi. Logid sisse ja näed tapmisi, kui mitte sadu, siis kümneid – on sellised leheküljed. Su laps skrollib diivani teises servas pöidlaga üle ekraani, vaatab naljakaid videoid, küpsetusvideoid, keegi poptäht laulab, kellelgi lüüakse kuvaldaga nagu sodiks, siis jälle küpsetusvideo, su laps turtsatab, kellelegi topitakse midagi silma. Tapmisest on saanud tapeet. Üks asi teiste seas. Te võite udustada „Aktuaalses kaameras” kauguses paistva surnukeha, see ei muuda enam midagi. TikTokis on jõudnud vägivalda täis videod Eestis juba kõige populaarsemate, kõige levinumate sekka.

Riigikohus võib ju öelda, et sotsiaalmeedia pole avalik koht, kuid päriselu kulgeb juriidikast lahus ja tuleks

kaaluda seaduse kaasajastamist. Siin häbistatakse avalikult. Mõnitatakse avalikult. Kutsutakse avalikult üles tapma – ja ka tapetakse avalikult. Piire peaaegu et pole.

/---/

Ainsad filtrid, mis tõesti töötavad, on meie peades, aga kui meie pea on harjunud kõigega, siis miks peaks ta enam filtreerima?

Allikas: Eero Epner „„Ma ei ole halb, olen kurb,” kirjutas noormees. Nädal hiljem peksis ta inimese surnuks, teo julmus šokeeris tervet Eestit”. Eesti Ekspress 17.12.2026

Lood, kus alaealised jõhkrutsevad, on meie ühiskonna peegel. Kuigi pealtnäha on need sageli „äärealade raskete perekondade ammu politseile teada noorte inimeste hukkamise lood”, peituvad neis nii kraavis majandus, tähelepanuta jäänud regionaalpoliitika kui ebaõiglane sotsiaalpoliitika.

Riik peab olema nende noorte kõrval, kes tööpoolest abi ja suunamist vajavad. Nad tuleb keerulistest aegadest üle aidata. Näidata neile tõsiasja, et ka nemad on siin täna selle Eesti osad ja ka neil on tulevik. Sellest suhtumisest ja mõtteviisist võidaks kõik – noored saavad enesekindluse ja tuleviku. Riik, mis on demograafilise kriisi lävel, ei kaotaks inimesi. Seejuures on need noored, kellele riik raskel ajal appi läheb, hiljem väga kõrge lojaalsusmääraga.

Allikas: Lavly Perling „Iga kord, kui alaealine paneb toime jõhkra kuriteo, on ennekõike täiskasvanute maailm läbi kukkunud”. SI Öhtuleht 14.04.2026

Kui tahame päriselt noorte vägivalda vähendada, ei saa meie tegevus alata alles siis, kui midagi on juhtunud. Peame küsima palju ebamugavamaid küsimusi kui see, et kes on süüdi.

Noor vajab suhteid, kuuluvustunnet ja teadmist, et tal on oma elu üle päriselt mõju. Ta vajab täiskasvanuid, kes tunnevad tema vastu huvi ka siis, kui parasjagu ei ole midagi halvasti. Ta vajab võimalust rääkida ilma, et iga vestlus muutuks ülekuulamiseks. Ta vajab piire ja turvalisust korraga ning võimalust eksida nii, et eksimusest ei saa tema identiteet.

Kui need vajadused jäävad täitmata, hakkab noor neid otsima sealt, kust neid leida suudab. Mõnikord sõpruskonnast, mõnikord kambast, mõnikord konfliktidest ja mõnikord agressiooni kaudu.

Allikas: Lisett Rajangu „See ei ole okei, kui me vastame vägivallale ise verbaalse vägivalla ja kättemaksusooviga”. Delfi Arvamus 26.08.2026

Õpetajate arvamusel õpetajate töölt lahkumise põhjuste kohta

Evelin Salu magistratöö põhjal
(Tartu Ülikool 2018)

Haridussüsteemis on suureks probleemiks õpetajate töölt lahkumine ning õpetajaskonna vananemine. Õpetajatööd peetakse väärtuslikuks, kuid väheväärtustatud ametiks, mis nõuab pidevat õppimist, uute ülesannete ja väljakutsetega toimetulemist ning arvatakse olevat antud palga eest liialt stressirohke.

Mõistmaks, miks mõned õpetajad jäävad kooli tööle aastateks ning teised otsustavad vahetada ametit, viis Evelin Salu magistratöö raames läbi uurimuse, kus intervjueris kümnet eesti kooli endist õpetajat vanuses 28–51 eluaastat, kes kõik olid töölepingu lõpetanud omal soovil.

Õpetajatöölt lahkumise põhjustest

Töökeskonna kujunemisel rõhutasid endised õpetajad intervjuudes suhete olulisust. Intervjuudes kirjeldati nii suhteid õpilaste, kolleegide, kooli juhtkonna kui lapsevanematega. Rääkides suhetest õpilastega, leidsid endised õpetajad, et õpetajatöö on stressirohke osaliselt just õpilaste vähesest õpihuvi ning distsipliiniprobleemide tõttu. Viimase põhjusteks arvatakse olevat suurenenud karistamatuse tunne ning käitumiskustega õpilaste integreerimine tavaklassidesse. Mitmed endised õpetajad kinnitasid, et nad

mõistavad erivajadustega õpilaste integreerimise vajadust tavakooli, kuid sel juhul tuleks nende jaoks luua palju rohkem erinevaid väikeklasse. Probleemiks peeti ka seda, et õpetajatel puuduvad võimalused enda kaitsmiseks ning oma töös on kokku puutunud ka õpilastepoolse vaimse vägivallaga.

Nii palju HEV ja käitumiskustega õpilasi, kui praegu, ei ole ma kunagi varem näinud (Kristiine).

Eelkõige õpilaste karistamatuse tunne, mis oli silmatorkavalt suur. Õpetajate suhtes puudub igasugune respekt. Õpetajatel võiks olla siiski suuremad õigused enda eest seista. (Andres)

/---/

Kuigi uuritavad kinnitasid, et just käitumiskustega õpilased muudavad õpetajaameti emotsionaalselt väga kurnavaks, märgiti samas, et lisaks õpilastele esineb ka märkimisväärset lastevanemate poolset survet. Õpetajad on kogenud lapsevanemate kahtlusi õpetaja valitud metoodika osas ning oma lapse ebaedu põhjusi seletatakse ebakompetentsete õpetajate olemasoluga.

/---/

Enamike uuritavate arvates jäi väheks tugisüsteemide toetusest ning seda just eelkõige inimressursside puuduse tõttu. Rõhutati, et HEV (hariduslike erivajadustega) ja käitumiskustega õpilaste integreerimisel tavaklassidesse tuleks koolidesse tööle võtta tunduvalt rohkem HEV-koordinaatoreid, koolipsühholooge, eripedagooge ja sotsiaalpedagooge ning aineõpetajad vajavad sageli ka oma ainetundides tugiõpetaja abi, kuid koolides on abiõpetajatest suur puudus.

Minu meelest koolides on nende osakaal liiga väike ja see mõju võib-olla ei olegi oodatav, sest nad ei jõua lihtsalt sinna, kuhu nad peaksid jõudma. (Merili)

Sai mõningate õpilastega seal (tugispetsialisti juures) ju korduvalt käidud, ega sellest midagi ei muutunud. (Andres)

Sotsiaalpedagoogiga töötasime päris palju koos, aga paaril korral tuli ka tema nuttes. (Joonas)

/---/

Uuritavad tõdesid, et kuna ainetundidesse abiõpetajaid sageli ei jätku, kuid aineõpetajatel eripedagoogiline väljaõpe üldjuhul puudub, siis olukorra lahendamiseks hetkel häid võimalusi ei olegi.

Tohutu hulk on nagu mina, kes võitlevad ja kuidagi kannatavad ja siis on päris palju õpetajaid, kes võtavadki ignoreerimistaktika, ei olegi mõtet, midagi ei muutu, vahet pole, ära pinguta. (Joonas)

Kõik kümme uuritavat töid õpetajaameti märkimisväärse kitsaskohana välja ebaõiglaselt madala töötasu, mis ei võimalda tunda rahulolu. Mitmes intervjuus kasutati õpetaja töötasust rääkides väljendit „peost suhu elamine”. Nii mõnigi intervjuueeritav oli sunnitud tõdema, et õpetaja palga eest ei saanud ta võimaldada endale elementaarseid hüvesid, näiteks meeldivaid kultuuriüritusi (kino-, teatri- ja kontserdikülastusi), hobidega tegelemist (reisimine) ega ka kvaliteetseid rõivaid ja jalanõusid.

See (õpetajate töötasu) on väga ebaõiglane. (Merili)

Elad nagu üsna sellise korraliku piiri peal ehk peost suhu. (Joonas)

Õpetajale on alandav, kui ta ei saa endale lubada elementaarseid asju, näiteks teatrit, reise, kvaliteetseid riideid ja jalanõusid. (Kristiine)

Ühe intervjuueeritu vastus küsimusele „Kas sa oled läbinud ka õpetajakoolituse?“:

Väljavõte Evelin Salu magistritööst

Seda õpetajakoolitust ma lõpuni ei teinud, ma läksin hiljem tagasi ja lõpetasin hiljem teiste moodulitega, aga see õpetajakoolitus oli minu jaoks sügavalt piinlik ja mõttetu. Sellest 90% oli kasutu jama, millest ei ole koolis kunagi kasu olnud ja mil ei ole reaalselt kooliga pistmist ja nagu ma kuulnud olen, tänapäeval ta muutunud ei ole, selles suhtes, et sa saad pedagoogika ajalugu ja tead, kes on Maria Montessori, ja oskad teha lüümikuid ja oled tutvunud eripedagoogika meetoditega jne., või saad ka oma erialast didaktikat mingil kujul... Tegelikult tuleb sul aga pidevalt tunnis mingi tegelasega jamada, temaga võidelda või teda tegutsema panna, ja see võtab ära tegelemise võimaluse

teistega, siis teised kannatavad, otseselt teised kannatavad ja et samas, eks ole, meil ei taheta neid erikooli, eriklasse ei taheta nii palju ka, eks ole, teha, et kuidas see välja näeb?

Ühesõnaga selle läbi mõtlemine ja põhjani viimine... Ma tean, et soomlased tegelevad sellega väga tõsiselt, teadlikult, ja vähemasti ma tean ühte näidet: mul on sõber, kes töötab praegu koolis ja tema töötabki ühe lapsega, sest selle lapsega ei ole võimalik teistmoodi, tegemist on teismelise poisiga, kes nagu ei suuda keskenduda, läheb kergesti vägivaldseks ja kõike muud, ja minu sõber on tema ainus õpetaja ja töötab temaga kogu aeg. Aga ütleme niiviisi, et kui vahepeal... Seal viimases koolis,

kus ma olin, seal klassis oli umbes 3 sellist poissi, kellega vähemasti pool aega oleks pidanud tegelema täpselt niiviisi näost näkku ja üksinda ja see „võimlemine“ ei tasunud nagu ennast ära ja... nad enamikus tundides, konkreetselt see poistekamp, enamikes ainetes suutsid nad ennast niiviisi kehtestada, et neil lasti olla, s.t. nad ei teinud midagi või olid oma telefonides, ja suur jagu õpetajaid leppis sellega, kuna see oli võimalus nendega mitte võidelda.

Aga kui sa valisid teise tee ja katusid nendega võidelda ja neid midagi tegema panna, esiteks hakkasid pidevad õigustamised ja ähvardamised näiteks selleni välja, et „mu ema on jurist!“ või siis n-ö oma piiride ja selliste võimaluste

katsetamiseni, noh püüdlusteni õpetajat vägivaldseks ajada. Et sellised momendid tulid ette täiesti reaalselt ja /.../ ja kui sul on 30 õpilasega klassis paar-kolm tükki sellist, siis see võtab kogu selle hingamise ja ruumi juba ära. Ja... noh, ei teki nagu tunnet, et tahaks seal jätkata või et see motiveeriks. Ühesõnaga.... mitte et raskete õpilastega ei oleks põnev. Raskete õpilastega on põnev töötada, aga siis peab olema selleks võimalus nendega töötada ja siis see peab olema tõesti selline üks-ühele võitlus või siis väikese ruumi võitlus, mitte samal ajal, et sa pead 28 teisele lapsele suutma õpetada emakeelt ja kirjandust nii nagu see koolis käib...

Kuhu jõuavad need, kellega tavakool enam toime ei tule?

**Eestis sotsiaalkindlustusameti haldusalas osutavad kinnise
lasteasutuse teenust (KLAT) alljärgnevad asutused:**

- ♥ AS Hoolekandeteenused: endine Maarjamaa Hariduskolleeegium, mille alla kuuluvad Tartu maakonnas asuv Emajõe üksus ja Tapa lähisel Valgejõe üksus. Valgejõe üksus on põhikool just kõige rohkem piiranguid ja järelvalvet vajavatele lastele.
- ♥ Tallinna Laste Turvakeskus, mis on 48-kohaline asutus sõltuvusprobleemidega ja käitumisraskustega noortele vanuses 10–17 a. Keskusesse saavad minna noored läbi lastekaitsetöötaja, seega kui noor soovib ise programmis osaleda, tuleks enda linnaosa lastekaitsetöötajaga ühendust võtta. Programm kestab 6–9 kuud ning selle jooksul saab noor grupid, psühholoogilist nõustamist ning osaleb regulaarses õppetöös. Järgitakse kindlat päevakava ning noori motiveerib teenusel osalema punktisüsteem ja erinevad võimalused vaba aja veetmiseks.
- ♥ MTÜ Valga Abikeskus – teenust osutatakse mõõduka või raske intellektipuudega lastele.

Islandi ennetusmudel

1998. aastal oli **42% Islandi teismelistest viimase kuu jooksul purjus olnud**. 2016. aastal ja tänapäeval on see näitaja umbes 5%. Suitsetamine vähenes järsult. Uimastite tarvitamine langes. Island ei lahendanud seda probleemi vaid teraapiasse panustades. Nad muutsid islandlaste **lapsepõlve**.

„Islandi ennetusmudel” (*Icelandic Prevention Model*) tõestas veenvalt, et õpilasi aitab sõltuvusainetest eemal hoida laialdane huvitegevus ning oma vanematega sisukalt veedetud aeg.

Allikas: @theparenthoodinsider

Selle asemel et küsida:

„Kuidas takistada teismelisi alkoholi joomast?”

küsi:

„Milline lapsepõlv muudab alkoholi tarvitamise juba algusest peale vähem ahvatlevaks?”

See küsimusepüstitus lubas teadlastel avastada midagi olulist: kõige tugevamad ennetavad tegurid ei olnud mitte loengud, vaid hoopis:

tugevad peresuhted, organiseeritud huvitegevused, aeg koos vanematega, seotus kogukonnaga.

Riik investeeris tugevalt laste heaolusse. Peredele pakuti toetust spordi, muusika, kunsti, tantsu ja ujumisega tegelemiseks. Lastele ei öeldud lihtsalt, mida nad **ei tohiks teha**. Neile pakuti selle asemel midagi **sisukat, millega tegeleda**.

Paljud kogukonnad kehtestasid vabatahtlikud õhtused liikumispirangud. Mitte karistuseks, vaid selleks, et vähendada järelevalveta hilisõhtust aega. Eesmärgiks polnud mitte kontroll, vaid turvalisem keskkond.

Vanemad said osaks lahendusest. Koolid julgustasid peresid ühiselt sööma; teadma, kus nende lapsed viibivad; veetma rohkem õhtuid koos.

Aastatel 1998–2016 toimunud muutused olid kõnekad:

- ♥ Teismeliste alkoholitarbimine langes 42 protsendilt 5 protsendini.
- ♥ Igapäevane suitsetamine langes 23 protsendilt 1 protsendini.
- ♥ Kanepi tarvitamine vähenes samuti.

MIS LAST HEAS SUUNAS MÕJUTAB?

Islandi ennetusmudeli rakendamisel on teadlased, psühholoogid jt täheldanud järgmisi seaduspärasusi, mida tasub meeles pidada.

- ♥ Mida rohkem veedavad vanemad lapsega koos aega, seda tugevamad on peresuhted ja väiksem oht, et laps hakkab varakult suitsetama, tarbima alkoholi või uimasteid.
- ♥ Kui lapse sõbrad ei tarvita alkoholi või uimasteid, ei hakka ka laps tõenäoliselt neid tarbima.
- ♥ Mida rohkem kaasavad vanemad oma lapsi kohaliku kogukonna tegevusse, seda elutervema hoiaku lapsed omandavad.
- ♥ Aktiivset ennetustegevust peab alustama varakult, juba vanuses 6–7 aastat, siis on edaspidi lapse elu juba lihtsam korraldada.

Allikas: academic.oup.com/heapro/article/24/1/16/677129

*„Koletis, keda laps kõige paremini tunneb
ja pelgab, on see koletis, kelleks ta end peab
või kardab et ta on.”*

– Bruno Bettelheim

LAVASTUSE VALMIMISE TEHNILINE MEESKOND

Lavastusala juht Anni Rajas
Tehniline juht Revo Koplus
Dekoratsiooniala juht Kári Arason
Etendusteenistuse juht Airike Vipp

Dekoratsioonid ja rekvisiidid valmistasid Andres Josing, Madli Liiva, Mihkel Niinemets, Krista Norden
Kostüümid õmblesid Tiiu Peterson, Ursula Goldstein
Varustas Riho Tammert

Etenduse juht ja rekvisiitor Liisa-Lii Tamme
Helitehnik Kaspar Erik Lind
Valgustehnik Erik Pello
Kostümeerija Kristel Hansen
Grimeerija Triin Klaas
Lavameister Martin Reinart

Kava koostajad Kati Kuusemets, Taago Tubin
Kava kujundaja Helmi-Elfriede Arrak
Fotod Siim Vahur (esikaas), Tanel Riik

Näidendi ja tõlke autoriõigusi vahendas Eesti Teatri Agentuur.

TEATER JA TRUPP TÄNAVAD: Marja-Liisa Samoldin, Evelin Salu

Avasta nukuteatrimaailma!

Nukuteatrimuuseum pakub võimalust kogeda teatrikunsti praktiliselt ja loovalt. Külustus toetab eneseväljendust, arendab loovust ning aitab mõista, kuidas sünnib lavastus koostöös erinevate teatriametite vahel.

Muuseum pakub lisaks tegevuslikele näitustele muuseumitunde, töötubasid, tiimiürituste ja sünnipäevapidude korraldamise võimalust.

noorsooteater.ee/muuseum

Sama päeva
teatripiletiga on
Nukuteatrimuuseumi
külustus soodsam!

EESTI NOORSOOTEATER

teatrijuht Leino Rei / kunstiline juht Mirko Rajas / peakunstnik Rosita Raud / etendusteenistuse juht Airike Vipp
turundusjuht Piia-Berta Piir-Kuusmik / kommunikatsioonijuht Helena Läks / muuseumi juhataja Ita Niinemets
lavastusala juht Anni Rajas / tehniline juht Revo Koplus / haldusjuht Ahto Paju / projektijuht Sirlen Rekkor
büroo- ja personali juht Helika Nõmm / pearaamatupidaja-finanjsjuht Nele Brandmeister / raamatupidaja
Annika Visnapuu / IT- ja multimeediaspetsialist Indrek Rammus / kirjandustoimetaja Kati Kuusemets
disainer Helmi-Elfriede Arrak / näitlejad Erik Hermaküla, Anti Kobin, Eliis-Maria Koit, Laura Kukk, Helle Laas,
Getter Meresmaa, Hardi Möller, Mart Müürisepp, Laura Nõlvak, Steffi Pähn, Karl Sakrits, Alice Siil, Doris Tislar,
Lee Trei, Tiina Tõnis, Taavi Tõnisson, Joosep Uus, Risto Vaidla, Johanna Vaiksoo, Mark Erik Savi / lavastaja-
dramaturg Elss Raidmets / grimeerijad Triin Klaas, Signe Kändla / etenduse juhid ja rekvisiitorid Elise Holter,
Jaanika Jüris, Liisa-Lii Tamme / valgustehnikud Kristi Kalmus, Kärt Karro, Valeri Konopljov, Erik Pello,
Triin Rahnu / heli- ja videosakonna juhataja Aigar Vals / heli- ja videotehnikud Kaspar Erik Lind,
Sander Maimik / vanemkostümeerija Kristel Hansen / kostümeerija Tiina Salmus / pealavameister
Janek Saareli / lavameistrid Jelena Ivanova, Martin Reinart, Mikk-Artur Ostrov, Oliver Puju, Steffi Viita,
Tanel Riik / nukumeistrid Annika Aedma, Evelin Vassar / rätsepeistrid Ursula Goldstein, Tiiu Peterson
nukumehaanik Margus Tamme / rekvisiitor-varustaja Riho Tammert / dekoratsiooniala juht Kári Arason
butafoor-dekoraator Madli Liiva / dekoraator Krista Norden / dekoratsioonimeistrid Andres Josing,
Mihkel Niinemets / turundusassistent Triinu Arula / müügi juht Anneli Albert / müügiadministraatorid
Karmen Mägi, Viivi Palm / muuseumikuraator Gerli Mägi / haridustöö kuraatorid Laura Linna, Liisa Luhakivi
puhastus- ja publikuteeninduse juht Jane Kütson / publikuteenindajad Georg Raimond Öunap,
Eda Holtmann, Edith Horm, Elizabeth Teng, Elle Himma, Helle Veskimägi, Hiie Kalas, Johanna Piir,
Katrin Käbin, Laura Sarap, Madli Rättnik, Mihkel Tõnisson, Minna Viinalass, Pauliina Kütson, Rasmus Pall,
Rebecca Rättnik, Signe Kamp, Tiia Sander, Tiina Törnpuu, Viivi Palm / puhastusteenindajad Ilona Avdejeva,
Joosep Pedajas, Kif Tamme, Svetlana Fortõgina

Lai 1 / Nunne 4 • 10133 Tallinn

Info ja piletite tellimine 6679 555 / kassa@noorsooteater.ee
noorsooteater.ee

Eesti Noorsooteater

@eestinoorsooteater

SOODUSHINNAGA PARKIMINE EESTI NOORSOOTEATRI KÜLASTAJATELE

Eesti Noorsooteatri koostööpartner, parkimiskorraldaja Ühisteenus AS pakub soodushinnaga parkimisteenust valveta Rannamäe tee 5 parklas kõikidel nädalapäevadel. Fikseeritud tasu 3 tunni eest on 2 eurot. Soodushinnaga teenuse aktiveerimiseks saada sõnum sisuga: auto number, tühik, ENTEATER (näide: 123ABC ENTEATER) numbrile 1902. 3 tunni täitumisel jätkub teenus tavatariifi alusel. Parkimisteenuse lõpetamiseks tuleb helistada numbril 1903.

KULTUURIMINISTEERIUM

muuseumikaart

TallinnCard

partner

PEREKAART

AITAN LAPS

ÜHISTEENUSED

myfitness

TALLINK Hotels

